

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(1)
บทคัดย่อภาษาไทย	(2)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
สารบัญ	(6)
สารบัญภาพ	(8)
สารบัญตาราง	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดจันทบุรี	8
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	14
งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน	25
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับต้นกก	29
การทอเสื่อจันทบูร	37
งานประยุกต์ศิลป์	48
กระบวนการออกแบบและพัฒนางานประยุกต์ศิลป์	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
การสำรวจและศึกษาข้อมูล	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
วิธีดำเนินการวิจัย	64
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	64
การเผยแพร่ข้อมูล	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	69
ผลจากการศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด รูปแบบ เทคนิค และ กระบวนการสร้างงานประยุกต์ศิลป์จากงานศิลปหัตถกรรมทอเสื่อจันทบูร	69
ผลจากการศึกษาสภาพปัญหาในการสร้างสรรค์หรือการออกแบบที่ทำให้ ไม่ได้รับความนิยมนเท่าที่ควร	136
การออกแบบงานประยุกต์ศิลป์จากการสำรวจและศึกษาข้อมูลเพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาศิลปหัตถกรรมทอเสื่อจันทบูรให้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับ ความต้องการของตลาดหรือกลุ่มลูกค้าในยุคสมัยปัจจุบันมากขึ้น	144
บทที่ 5 อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	144
สรุปผลการวิจัย	177
อภิปรายผลการวิจัย	180
ข้อเสนอแนะ	182
บรรณานุกรม	184
ภาคผนวก	188
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย	189
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมการดำเนินการวิจัย	226
ประวัติผู้วิจัย	248

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 สัญลักษณ์จังหวัดจันทบุรี (ตราประจำจังหวัด)	10
2.2 ธงประจำจังหวัดจันทบุรี	11
2.3 ดอกไม้ประจำจังหวัด ชื่อ "ดอกเหลืองจันทบูร"	11
2.4 ต้นไม้ประจำจังหวัด คือ พรรณไม้จัน	11
2.5 แผนที่จังหวัดจันทบุรี	12
2.6 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงฉายพระรูปร่วมแทนทอเสื่อจันทบูร	40
2.7 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงตรวจสอบคุณภาพเสื่อด้วยพระองค์เอง	41
2.8 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงทอเสื่อจันทบูรด้วยพระองค์เอง	41
2.9 นิทรรศการเสื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงทอเสื่อจันทบูรด้วยพระองค์เอง	42
4.1 คุณอุทัย สีเผือก ที่ปรึกษาศูนย์ศิลป์เสื่อบ้านบางสระเก้า ให้สัมภาษณ์	70
4.2 ศูนย์ศิลป์เสื่อบ้านบางสระเก้า	72
4.3 คุณอุทัย สีเผือก ที่ปรึกษาศูนย์ศิลป์เสื่อบ้านบางสระเก้า เล่าความเป็นมา ของเสื่อจันทบูร	73
4.4 แปลงปลูกต้นกกในชุมชนบางสระเก้า	74
4.5 การตัดต้นกกและสับดก	75
4.6 การจักกกและมัดรวมกันแล้วนำไปตากแดด	76
4.7 การนำกกไปแช่น้ำ	77
4.8 การต้มสีเส้นกก	78
4.9 การนำเส้นกกที่ย้อมมาตากแดด โดยให้เส้นกกแห้งสนิท แล้วมัดจัดเก็บไว้ในที่แห้ง เตรียมใช้เป็นวัสดุในการทอต่อไป	79
4.10 การเตรียมทำเอ็นปอ	80
4.11 ฟืมทอเสื่อ	81
4.12 การชิงเอ็นปอบนหูก และฟืมทอเสื่อ	82
4.13 การชิงเอ็นปอบนหูก และฟืมทอเสื่อ	82
4.14 การทอเสื่อขนาดใหญ่ต้องใช้คน 2 คน ทำหน้าที่ทอเสื่อ	83
4.15 การคว่ำฟืมและการหยายฟืม	83
4.16 ลักษณะของไม้ฟุ้งเส้นกกแบบไม้กลมปลายปากกาและแบบไม้แบนปากตะขอมือ	84
4.17 เสื่อกกที่ผ่านกระบวนการทอเรียบร้อยแล้วรอกระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ต่อไป	87

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.18 แผนกออกแบบและตัดเย็บทำหน้าที่เย็บขอบผ้าปิดริมเสื้อและผลิตภัณฑ์จากเสื้อก	88
4.19 การวางสินค้าเพื่อจำหน่ายและจัดเก็บสินค้าภายในของศูนย์ศิลป์เสื้อบางสระแก้ว	88
4.20 สินค้าประเภทเสื้อ ได้แก่ เสื้อม้วนเสื้อม้วนหรือเสื้อผืน เสื้อพับ ซึ่งมีให้เลือกซื้อหลายขนาด	90
4.21 สินค้าประเภทเสื้อบุฟองน้ำ ซึ่งมีให้เลือกซื้อหลายขนาด หลายลาย หลายสี	90
4.22 เสื้อประเภทต่างๆ อยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่พร้อมจำหน่าย มีความสวยงามน่าซื้อ	91
4.23 บรรจุภัณฑ์ที่นำมาบรรจุเสื้อพร้อมจำหน่าย นอกจากจะทำให้สินค้าดูสวยงาม มีความน่าซื้อหามากขึ้นแล้วยังช่วยกันเชื้อราและแมลงสัตว์กัดทำลายอีกด้วย	91
4.24 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ กระเป๋าสตรี ก่องใส่กระดาษเช็ดหน้า รองเท้าแตะ เป็นต้น	92
4.25 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ ก่องดินสอ ก่องใส่กระดาษเช็ดหน้า ก่องเอนกประสงค์ เป็นต้น	92
4.26 สถานที่ผลิตและจำหน่ายเสื้อกและผลิตภัณฑ์เสื้อแปรรูป กลุ่มทอเสื้อสุริยา บางสระแก้ว	96
4.27 คุณสุริยา แก่นจันทร์ ประธานกลุ่มทอเสื้อกสุริยาให้สัมภาษณ์	96
4.28 แผนกออกแบบและตัดเย็บทำหน้าที่เย็บขอบผ้าปิดริมเสื้อและผลิตภัณฑ์จากเสื้อก	98
4.29 การวางสินค้าเพื่อจำหน่ายและจัดเก็บสินค้าภายในของกลุ่มทอเสื้อกสุริยา บางสระแก้ว	99
4.30 สินค้าประเภทเสื้อ ได้แก่ เสื้อพับ ซึ่งมีให้เลือกซื้อหลายขนาด	100
4.31 สินค้าประเภทเสื้อผืนหรือเสื้อม้วน ซึ่งมีให้เลือกซื้อหลายขนาด หลายลายหลายสี	100
4.32 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ กระเป๋าสตรี	101
4.33 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ กระเป๋าสตรี	102
4.34 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ ก่องใส่กระดาษเช็ดหน้า ก่องเอนกประสงค์ เป็นต้น	102
4.35 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ กระเป๋าเงิน	102

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.36 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ หมวก	103
4.37 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ รองเท้าน้ำเตาะ	103
4.38 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ กระเป๋าเครื่องเขียน	104
4.39 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของที่ระลึก ได้แก่ พวงกุญแจ	104
4.40 พระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	107
4.41 พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นอุตุเรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เสม็ดดงาม	108
4.42 ท่าเทียบเรือที่มีเรือรบที่ปลดระวางแล้วมาจอดแสดงไว้ให้นักท่องเที่ยวได้ชม	108
4.43 คุณจุไรรัตน์ สรรพสุข ประธานกลุ่มกลุ่มสตรีทอเสื่อกกบ้านเสม็ดดงาม หมู่ 10 ให้สัมภาษณ์	111
4.44 ศูนย์จำหน่ายและสาธิตการทอเสื่อกก กลุ่มสตรีทอเสื่อกกบ้านเสม็ดดงาม	112
4.45 คุณจุไรรัตน์ สรรพสุข และสมาชิกกำลังสาธิตการคว่ำพืม หงายพืม ในการทอเสื่อกก	114
4.46 การทอเสื่อที่มีขนาดเล็กจะใช้คนทอเพียงคนเดียว	115
4.47 บริเวณภายในอาคารเป็นศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสื่อกก ของกลุ่มสตรีทอเสื่อกกบ้านเสม็ดดงาม หมู่ 10	116
4.48 คุณจุไรรัตน์ สรรพสุข ประธานกลุ่ม แนะนำเสื่อกกและผลิตภัณฑ์แปรรูป แนะนำลวดลายเสื่อกกของกลุ่มฯ	117
4.49 คุณจุไรรัตน์ สรรพสุข ประธานกลุ่มแนะนำเสื่อกกและผลิตภัณฑ์แปรรูป จากเสื่อกก ของกลุ่มสตรีทอเสื่อกกบ้านเสม็ดดงาม หมู่ 10	119
4.50 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ กระเป๋าสตรี	120
4.51 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ กระเป๋าสตรี	102
4.52 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสื่อกกของกลุ่มสตรีทอเสื่อกกบ้านเสม็ดดงาม หมู่ 10	102
4.53 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร ประเภทกลุ่มของใช้ ได้แก่ กระเป๋าเอกสาร	102

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.54 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร ประเภทกลุ่มของตกแต่ง ได้แก่ กรอบรูป	123
4.55 ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านทอเสื่อกกบ้านเสม็ดงาม	124
4.56 คุณมะลิ เพชรกุล ประธานศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านทอเสื่อกกบ้านเสม็ดงาม	125
4.57 เส้นกสิกรรมชาติจัดแยกไว้เป็นมัดให้เรียบร้อยรอกระบวนการทอ	126
4.58 เส้นกสิกรรมชาติและย้อมสีจัดแยกไว้เป็นมัดให้เรียบร้อยจัดเก็บไว้ในที่แห้ง พร้อมสำหรับนำไปทอเสื่อ	126
4.59 ปอสิกรรมชาติและปอย้อมสีปั่นเป็นเส้นและม้วนให้เรียบร้อยรอกระบวนการทอเสื่อ	127
4.60 เสื่อกกที่ผ่านกระบวนการย้อมสีเรียบร้อยแล้วรอกระบวนการทอเป็นผืนต่อไป ...	128
4.61 คุณมะลิ เพชรกุล อธิบายวิธีการทอเสื่อกก	129
4.62 เสื่อกกที่ผ่านกระบวนการทอเรียบร้อยแล้วรอกระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่อไป	129
4.63 การวางสินค้าเพื่อจำหน่ายภายในศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านทอเสื่อกก บ้านเสม็ดงาม	130
4.64 คุณมะลิ เพชรกุล แนะนำผลิตภัณฑ์เสื่อบูฟองน้ำซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับการยอมรับ	131
4.65 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร ได้แก่ เสื่อรองจานและที่รองแก้ว	133
4.66 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร ได้แก่ กล่องใส่กระดาษเช็ดหน้า	133
4.67 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร ได้แก่ กระเป๋าสตรี	134
4.68 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร ได้แก่ หมอน	134
4.69 งานออกแบบประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร ได้แก่ รองเท้าแตะ	135
4.70 ภาพร่างของงานประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 1 ภาพปะติดประดับผนัง ออกแบบโดยนางสาวเบญจพร ประจง	145
4.71 ภาพร่างของงานประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 2 นาฬิกาแขวนผนัง ออกแบบโดยนางสาวจุฑาทิพย์ เสริมศรี	146
4.72 ภาพร่างของงานประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 3 กระเป๋าสตรี ออกแบบโดยนางสาวทิพย์สุดา แก่นบุปผา	147
4.73 ภาพร่างของงานประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 4 ตุ๋นโซว์ ออกแบบโดยนายปรีชา ก้อนพงษ์	148
4.74 ภาพร่างของงานประยุกต์ศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 5 กล่องเอนกประสงค์ ออกแบบโดยนางสาวนิติดา ดาราจร	149

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.75 ภาพร่างของงานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 6 แก้วอ้อ ออกแบบโดยนางสาวกัลยารัตน์ วงศ์หงส์	150
4.76 ภาพร่างของงานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 7 ตะกร้าใส่ของเบ็ดเตล็ด ออกแบบโดยนายกาญจนก แต่งไทย	151
4.77 ภาพร่างของงานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 8 ที่ใส่จดหมาย ออกแบบโดยนางสาวเมรินทร์ แซ่นา	152
4.78 ภาพร่างของงานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 9 กระจบอกลใส่กระดาษ ออกแบบโดยนายอัครเดช ทรงอยู่	153
4.79 ภาพร่างของงานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 10 สมุดโน้ต ออกแบบโดยนางสาวภัทรลดา โพธิ์ศรีทอง	154
4.80 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 1 ภาพปะติดประดับผนัง ออกแบบโดยนางสาวเบญจพร ประจง	160
4.81 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 2 นาฬิกาแขวนผนัง ออกแบบโดยนางสาวจุฑาทิพย์ เสริมศรี	161
4.82 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 3 กระจเป่าสตรี ออกแบบโดยนางสาวทิพย์สุดา แก่นบุปผา	162
4.83 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 4 ตู้โชว์ ออกแบบโดยนายปรีชา ก้อนพงษ์	163
4.84 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 5 กล่องอเนกประสงค์ ออกแบบโดยนางสาวนิธิดา ดารารจร	164
4.85 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 6 แก้วอ้อ ออกแบบโดยนางสาวกัลยารัตน์ วงศ์หงส์	165
4.86 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 7 ตะกร้าใส่ของเบ็ดเตล็ด ออกแบบโดยนายกาญจนก แต่งไทย	166
4.87 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 8 ที่ใส่ไปสการ์ด ออกแบบโดยนางสาวเมรินทร์ แซ่นา	167
4.88 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 9 กระจบอกลใส่กระดาษ ออกแบบโดยนายอัครเดช ทรงอยู่	168
4.89 งานประยุกตศิลป์จากสื่อจันทบูร แบบที่ 10 สมุดโน้ต ออกแบบโดยนางสาวภัทรลดา โพธิ์ศรีทอง	169

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ผลการสำรวจรูปแบบของสินค้าเสื้อจันทบูรของศูนย์ศิลป์เสื้อบ้านบางสระแก้ว	89
4.2 ผลการสำรวจรูปแบบของสินค้าเสื้อจันทบูรของกลุ่มทอเสื้อกกสุริยา บางสระแก้ว	32
4.3 ผลการสำรวจรูปแบบของสินค้าเสื้อจันทบูรของกลุ่มสตรีทอเสื้อกกบ้านเสม็ดงาม หมู่ 10	118
4.4 ผลการสำรวจรูปแบบของสินค้าเสื้อจันทบูรของศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านทอเสื้อกก	132
4.5 จำนวนร้อยละของประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุและรายได้ (n = 50)	138
4.6 จำนวนร้อยละของประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่รู้จัก และเคยเห็นงานประยุกต์ศิลป์จากเสื้อ (n = 50)	139
4.7 จำนวนร้อยละของประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของงานประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร รูปแบบเดิม (n = 50)	140
4.8 จำนวนร้อยละของประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกิดความนิยมในการตัดสินใจซื้อสินค้า ประเภทงานประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร (n = 50)	141
4.9 จำนวนร้อยละของประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความคิดเห็นต่อความต้องการในการพัฒนาสินค้าประเภทงานประยุกต์ศิลป์ จากเสื้อจันทบูร (n = 50)	142
4.10 จำนวนร้อยละของผู้เชี่ยวชาญที่มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสม ของการออกแบบภาพร่างต้นแบบในการออกแบบงานประยุกต์ศิลป์ จากเสื้อจันทบูรรูปแบบใหม่ (n = 3)	156
4.11 จำนวนร้อยละของประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุและรายได้ (n = 100)	170
4.12 จำนวนร้อยละของประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมในต้นแบบงานประยุกต์ศิลป์จากเสื้อจันทบูร รูปแบบใหม่ (n = 100)	172